

BAB-I MEŞİHAT

📍 📧 İsmail Büyükseçgin / seckinmimarlik@ttmail.com

Osmanlı Devri İstanbul yerleşiminde, Alman ressam Melchior Lorichs'in 1555 tarihli panoramasında; Yeniçeri Ağası Evi olarak gösterdiği, Süleymaniye Camii'nin altındaki geniş alan, Beyazıt'taki Eski Saray alanı ile bağlantısı ve Haliç'e hâkim konumu münasebetiyle, fethin hemen ardından devlet tarafından kullanılmaya başlanmış, en önemli yerlerden biridir. Burası, Osmanlı Devri'nde Yeniçeri Ağalığı, kısa bir süre için Bab-ı Ali ve Bab-ı Meşihat olarak kullanılmıştır. Osmanlı Devri'nde Yeniçeri Ağalığı makamı olarak kullanılan bu geniş yerin önünde boylu boyunca uzanan yüksek sur duvarı fotoğraflarda da görülmektedir.

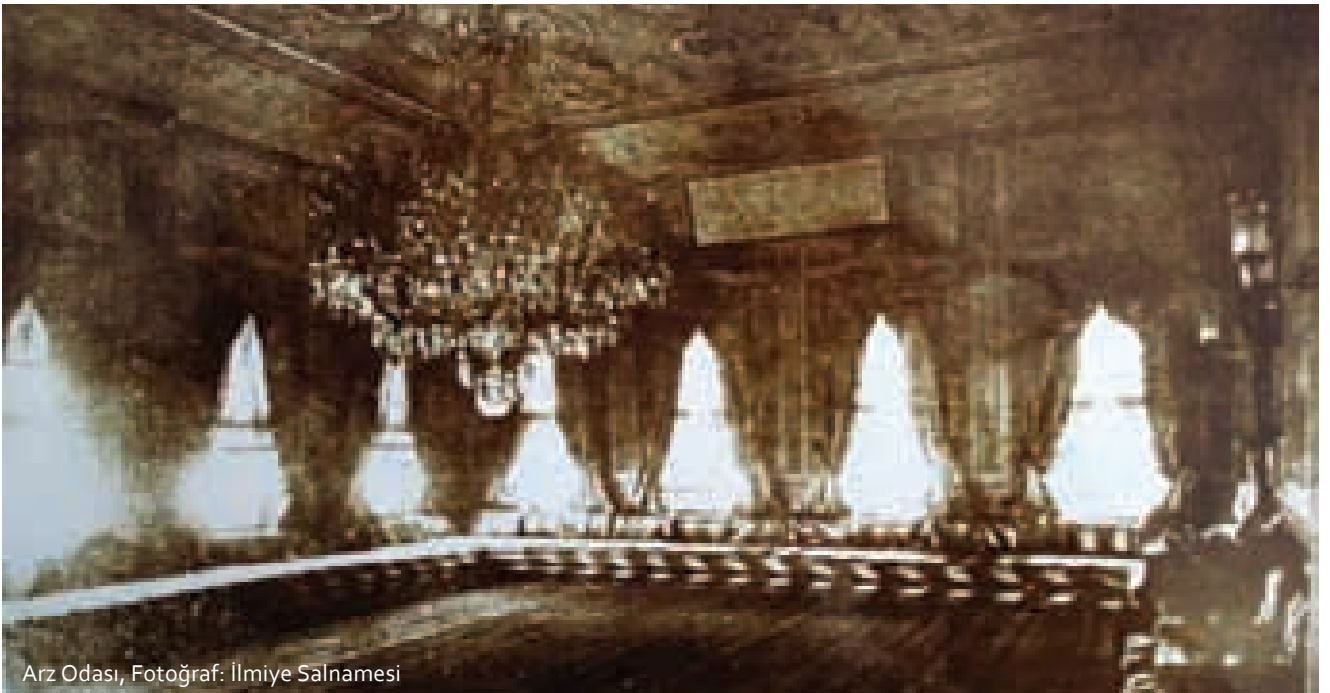

Cümle Kapısından avlu görünüşü, solda günümüzdeki müftülük binası, Fotoğraf: İlmîye Salnamesi

Tahtakale (Taht'el Kal'a) yani kale altı ismi de buradan gelmektedir. Bu da sahanın daha evvel askeri bir saha olduğunu göstermektedir. Cumhuriyet'in ilanından sonra Şeyhülislamlığın kaldırılmasıyla, burası İstanbul Müftülüğü olarak kullanılmaya devam etmektedir. Osmanlı devletinde nezaretler kuruluncaya kadar devlet erkânı, kendi konaklarının selamlık bölümlerini resmi daire olarak kullanırlardı. Şeyhülislamların da müstakil daireleri yoktu. Şeyhülislam olan zatlar oturdukları konağın

selamlık dairesinde bu görevi ifa ederlerdi. Hicri 1241 (1826) senesinde Yeniçeri Ocağı kaldırılınca, Yeniçeri Ağası'nın bulunduğu Süleymaniye Camii'nin Haliç tarafında altında bulunan Ağa Kapısı makamı, Sultan 2. Mahmut tarafından Şeyhülislamlığa tahsis edilmiştir. 1836 yılına kadar sadece Fetvahane olarak kullanılan Bab-ı Meşihat dairesine, bu tarihte Anadolu ve Rumeli Kazaskerlikleri ile İstanbul Kadılığı da taşınarak tüm şer-i ve hukuki birimler bir araya getirilmiştir.

Arz Odası, Fotoğraf: İlmîye Salnamesi

Bab-ı Meşihat Haliç tarafından görünüşü

Bab-ı Meşihat'in 1900'lü yılların başındaki fotoğraf ve haritalara göre geniş bir avlu etrafında 3 katlı Fetvahane binası ile birlikte "U" formu oluşturan, Neo-Klasik tarzda kargir olarak inşa edilmiş 2 katlı yapılardan oluştuğu görülmektedir. Şeyhülislam dairesinin

bulunduğu "L" şeklindeki ana yapıda, Haliç tarafında sıra odalar, avlu tarafında da bir cami bulunuyordu. İki kolun birleştiği Haliç'e bakan köşede Arz Odası bulunuyordu. Bu yapılardan Fetvahane ve Cümle Giriş Kapısı haricinde günümüze ulaşan olmamıştır.

Fotoğraf: İlmiye Salnamesi

Alman Mavileri haritasında Bab-ı Meşihat

Bab-ı Meşihat yapısı ve altında sur duvarları, Fotoğraf: Yıldız Koleksiyonu

Bab-ı Meşihat alanında bulunan eski sur duvarındaki kapı

Kaynaklarda Bab-ı Fetva ve Fetvahane olarak da geçen Bab-ı Meşihat, şeyhülislamlık dairesi, fetvahane, İstanbul kadılığı dairesi, meclis-i meşayih dairesi, nakibüleşraf dairesi, Şura-i İlmiye dairesi gibi birçok birimi bünyesinde barındırmakta idi. Tam ve ayrıntılı teşkilat yapısı ilmiye salnamesinde verilmiştir. Süleymaniye Camii'ne bakan tarafta Ampir üsluptaki anıtsal cümle kapısının dış tarafında, Hicri 1241 tarihli Yesârîzade Mustafa İzzet tarafından celi talik hattıyla yazılmış Ağakapısı'nın şeyhülislamla tahsis edildiğini bildiren bir kitabe yer almaktadır. Kapının iç kısmında ise 2. Abdülhamid devrinde burada yapılan yeni inşa ve tadilat çalışmaları dolayısıyla Vakanüvis Lütfi tarafından yazılan bir kitabe yer almaktadır. Bu anıtsal kapıdan girilen geniş bir alana sahip olan Bab-ı Meşihat'ta, günümüzde sadece

Fetvahane binasında asli görevini ifa eden İstanbul Müftülüğü kalmıştır. Yapı 1982-1985 yılları arasında tamamen yıkılıp, büyük ölçüde aslına uygun ancak betonarme olarak yenilenmiştir. Alanın bir bölümünde, 1920'li yıllarda buraya taşınan ve 1927 yılı yangınında büyük hasar görmüş olan İstanbul Kız Sultaniyesi'nin bulunduğu arsada, 1930'lu yıllarda Avusturyalı mimar Ernst Arnold Egli tarafından yapılan İstanbul Üniversitesi Botanik Enstitüsü binası ve botanik bahçesi (2003'te verilen isimle Prof. Dr. Alfred Heilbronn Botanik Bahçesi) bulunmaktadır. Avlu giriş kapısının sağındaki 2 katlı yapı, yaklaşık 10.000 cilt sicilin muhafaza edildiği Şeriyeye Sicilleri Arşivi olarak kullanılmaktadır. Giriş kapısının solunda da iki katlı bir bina vardır. Üst katı müftülük kütüphanesi olan yapının alt katında meşihat arşivi yer alır.

Süleymaniye Camii minaresinden Bab-ı Meşihat alanı,
1930 sonrası Botanik Enstitüsü yapılmış hali